

СТРАТЕГІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

УДК 316.32:004]:37.014.6:005.591.6

СТРАТЕГІЯ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ ЯК СТРАТЕГІЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА, ДЕРЖАВИ І ОСОБИСТОСТІ

*THE STRATEGY OF EDUCATION QUALITY IMPROVEMENT AS THE STRATEGY
OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF SOCIETY, STATE AND INDIVIDUAL*

В.А. Банах

Актуальність дослідження в тому, що робота включає аналіз якості освіти як такого соціоінституту, що направлений на підготовку високопрофесійних фахівців, здатних працювати в умовах інноваційного середовища.

Постановка проблеми. У статті здійснюється концептуалізація інституту якості освіти як складного соціального і культурного феномена, в контексті якого висвітлюються складні проблеми стратегії інноваційного розвитку суспільства, держави і особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Стан розробки знайшов своє відображення у працях представників зазначених напрямків: 1) комунікативно-практичний (Ю. Габермас, К. Апель, Г. Дебор); 2) інформаціологічний (Р. Арон, А. Бард, Д. Белл, М. Кастельс); 3) дослідження «суспільства інновацій» та можливості реалізації у сфері освіти, науки, культури, розвитку людського (інтелектуального) капіталу (Г. Бехманн, Дж. Рул, Н. Штер); створення умов для когнітивної праці (М. Кафранек, С. Перніцкі). Серед вітчизняних вчених слід виділити роботи В. Андрущенко, О. Базалука, В. Беха, В. Воронкової, О. Дзьобаня, В. Кременя, О. Кивлюк, М. Кириченка, А. Кравченко, О. Сосніна.

Urgency of the research lies in the fact that it includes education quality analysis as a social institution that is aimed at training of highly qualified specialists able to work under innovative environment conditions.

Target setting. In the article we try to conceptualize the institute of education quality as a complex social and cultural phenomenon in the context of which complex issues of the strategy of innovative development of society, state and individual are highlighted.

Actual scientific researches and issues analysis. The condition of the development was reflected in the works of the following areas representatives: 1) communicative and practical (J. Habermas, K. Apel, G. Debord); 2) informatiological (R. Aron, A. Bard, D. Bell, M. Castells); 3) the study of the “society of innovation” and the possibility of implementation in the sphere of education, science, culture, development of human (intellectual) capital (G. Bekhmann, J. Rul, N. Stehr); creation of conditions for cognitive work (M. Kafranek, S. Pernitski). Among the national scientists it is necessary to highlight the works of V. Andrushchenko, O. Bazaluk, V. Bkeh, V. Voronkova, A. Dzoban, V. Kremen, O. Kyvliuk, M. Kyrychenko, A. Kravchenko, O. Sosnin.

Постановка завдання. В статті ставиться завдання проаналізувати досвід високорозвинутих країн, у яких найефективніше реалізується інститут якості освіти; здійснюється пошук соціальних вимог до системи якості освіти в контексті стратегії підвищення якості освіти як інноваційного розвитку суспільства, держави і особистості. Теоретичні виміри досліджуваної проблеми зводяться до того, що освіта аналізується як складний соціальний і культурний феномен, що виступає фактором інноваційного розвитку суспільства, держави і особистості.

Виклад основного матеріалу. Здійснюючи спробу обґрунтувати напрями і фактори підвищення якості освіти в умовах розвитку інформаційного суспільства та підвищення конкурентоспроможності, автор намагається продемонструвати, що розвиток суспільства і держави базується на інноваціях, інноваційній освіті та інноваційно-творчо-креативній особистості, які повинні сформувати вища школа. В статті здійснено соціодіагностику проблем якості вищої освіти і сформульовано напрями розвитку і удосконалення якості освіти як освіти інноваційного середовища, проаналізувати проблеми якості освіти в контексті еволюції суспільства від інформаційного до «суспільства інновацій».

Висновки. Показано, що слід продукувати концептуальні та праксеологічні засади освіти, яка б відповідала інноваційному розвитку суспільства, держави і особистості. Інформаційне суспільство та «суспільство знань» культивують інноваційне середовище та інноваційну особистість, для чого слід сприяти оптимізації інноваційної освіти та виявляти проблеми освіти в контексті еволюції суспільства від інформаційного до «суспільства інновацій».

Ключові слова: освіта, якість освіти, стратегія освіти, «суспільство інновацій», інтелектуальний ресурс.

The research objective. The article seeks to analyze the experience of highly developed countries, which have realized the institute of education quality the most effectively; search for the social requirements to the system of education quality in the context of the strategy of education quality improvement as the innovative development of society, state and individual is performed. Theoretical dimensions of the researched problem come down to the fact that education is analyzed as a complex social and cultural phenomenon acting as a factor of innovative development of society, state and individual.

The statement of basic materials. Trying to justify the directions and factors of education quality improvement under the conditions of information society development and increase of competitiveness, the author tries to demonstrate that the development of society and state is based on innovations, innovative education and an innovative-creative-artistic individual that the higher school has to form. The article attempts to perform social diagnostics of higher education quality problems and to define the trends of development and improvement of education quality as innovative environment education, to analyze the problems of education quality in the context of society evolution from information society to “society of innovation”.

Conclusions. It is shown that it is necessary to produce conceptual and praxiological foundations of education that would meet innovative development of society, state and individual. Information society and “knowledge society” cultivate innovative environment and innovative individual that requires encouragement of innovative education optimization and identification of the problems of education in the context of society evolution from information society to “society of innovation”.

Keywords: education, education quality, education strategy, “society of innovation”, intellectual resource.

Актуальність теми дослідження. Підвищення якості освіти в умовах інформаційного суспільства набуває великої ваги в умовах реформування вищої освіти, коли відбуваються концептуальні і структурні зміни, які, зокрема, відображені в Законі України «Про вищу освіту». З точки зору держави і суспільства якісною є така освіта, яка забезпечує геополітичну та економічну конкурентоспроможність та забезпечує інноваційний і суспільний розвиток суспільства, держави, особистості. З точки зору роботодавця якісна вища освіта – це відповідність компетентності та організаційної культури співробітників цілям і завданням діяльності організації-роботодавця.

Поняття «якості освіти» можна визначити як міру відповідності отриманих знань очікуванням студента, його соціального статусу, матеріального забезпечення, соціальної захищеності, змісту і привабливості роботи у частині самореалізації після отримання студентом певної спеціальності у ВНЗ. Тому освіта розглядається як складна соціально-економічна проблема, яка пов'язана з усіма факторами – політичними, економічними, культурними, соціальними, освітянськими, що впливають на якість освіти і роблять дану категорію комплексною. Це свідчить про те, що управління соціально-економічними системами, до яких відноситься інститут освіти, є надзвичайно складною управлінською проблемою, основна задача якого формування інтелектуального ресурсу соціуму (духовного, культурного, людського капіталу). Актуальність теми в тому, що освіта аналізується як такий соціоінститут, що направлений на підготовку високопрофесійних фахівців, здатних працювати в умовах конкурентного інноваційного середовища, освіта має готувати високопрофесійних інноваційних особистостей, спроможних реалізувати інтелектуальний потенціал країни.

Постановка проблеми. Аналіз освіти у роботі здійснюється з позицій її змісту як комунікаційного процесу, який суміжний з тим, що в освіті, як

феномені духовного виробництва, основна увага акцентується на трьох фундаментальних сутностях: 1) комунікації; 2) інформації; 3) її епістемологічних цінностях. Комунікація в освіті складає ядро суб'єкт-суб'єктних відносин; інформація – має функціональне значення і самодостатню цінність, виступає фундаментом комунікації; 3) епістемологічні цінності відображають методологію трансляції інформації в комунікативному процесі освітянської діяльності. Освіта як повсякденне буття суб'єкта формує свій смисловий універсам і кожна наука вносить свій вклад у цей процес, виходячи із своїх цінностей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Стан розробки стратегії підвищення якості освіти як стратегії інноваційного розвитку суспільства, держави і особистості знайшов своє відображення у філософсько-методологічних розвідках, що здійснюють концептуалізацію функціонування інституту освіти в нових умовах. До цих напрямків слід віднести: 1) комунікативно-практичний (Ю. Габермас, К. Апель, Г. Дебор); 2) інформаціологічний (Р. Арон, А. Бард, Д. Белл, З. Бжезинський, Я. Зодерквіст, О. Тоффлер, Е. Гідденс, М. Кастельс, С. Гантінгтон); 3) дослідження «суспільства інновацій» та можливості практичної реалізації у сфері освіти, науки, культури, розвитку людського (інтелектуального) капіталу (Г. Бехманн, К. Венн, Я. Безен, М. Крюгер-Шарле, Дж. Рул, М. Фезерстоун, Н. Штер); створення умов для когнітивної праці (М. Кафранек, А. Лозовські-Блаут, С. Перніцкі). Авторами доведено, що основою «суспільства, що базується на знаннях та інноваціях» повинна стати сучасна вища освіта. Розвиток та модернізація секторів вищої освіти є умовами підвищення продуктивності праці національних економік, що потребують висококваліфікованих спеціалістів, керівників державних органів, вчених, педагогів. Серед вітчизняних вчених слід виділити роботи В. Андрущенка, О. Базалука, В. Беха, В. Кременя, О. Кивлюк, О. Кириченка, А. Кравченко, О. Сосніна. Нам імпонують концепції: В. Кременя про

підготовку творчої індивідуальності як основне завдання системи неперервної освіти; М.Кириченка про формування ідеології інформаційного суспільства, його антропологічних, аксіологічних та семіотичних засад; О.Дзьобаня і О.Сосніна про соціалізацію «людини інформаційної»; В.Воронкової про адаптацію людини до умов життя в інформаційному середовищі. Відмітимо, що збірник наукових праць «Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії» велику увагу приділяє концептуалізації інформаційного суспільства, проблем людини в інформаційному соціумі, формування ідеології інформаційного суспільства..

В умовах інформаційного суспільства важливу роль відіграє розвиток інституту освіти та соціодіагностика проблем якості освіти, формування інноваційного середовища ВНЗ, досягнення його цілей в контексті інтеграційних процесів, що формуються в умовах інформаційного суспільства та глобалізації, та вивчення освіти як процесу інтелектуалізації в контексті ноосферного (інтелектуально-розумно-справедливого і морального) розвитку держави, суспільства, особистості.

Постановка мети і завдань. Метою статті є концептуалізація інституту якості освіти як складного соціального і культурного феномена, в контексті якого висвітлюються складні проблеми стратегії інноваційного розвитку суспільства, держави і особистості. Об'єктом дослідження є напрями і фактори підвищення якості освіти в умовах розвитку інформаційного суспільства та підвищення конкурентоспроможності ВНЗ.

Задачі дослідження:

- проаналізувати досвід високорозвинутих країн, у яких найефективніше реалізується інститут якості освіти;
- виявити соціальні вимоги до системи якості освіти в контексті стратегії підвищення якості освіти як інноваційного розвитку суспільства, держави і особистості;

- обґрунтувати якість освіти як головний мегатренд підвищення її конкурентоспроможності, що включає наступні напрями роботи;
- дати аналіз модернізації вітчизняної економіки, що потребує саме інноваційного розвитку суспільства, в контексті якого держава, освіта, особистість стали б конкурентоспроможними;
- сформулювати напрями розвитку і удосконалення освіти, що культивує інноваційне середовище та інноваційну особистість, проаналізувавши проблеми освіти в контексті еволюції суспільства від інформаційного до «суспільства інновацій».

Виклад основного матеріалу. Гіпотеза дослідження зумовила логіку дослідження: визначити принципи управління стратегією підвищення якості освіти інноваційного розвитку суспільства, держави і особистості з врахуванням досягнень наукового пізнання за умов розвитку інформаційного суспільства, глобалізації та підвищення конкурентоспроможності ВНЗ; розкрити умови формування «суспільства інновацій», що культивує формування інноваційної особистості, та фактори, що визначають просування на шляху до «суспільства інновацій».

Якість освіти – це відповідність освіти (як результату, процесу, інтелектуально-інноваційної системи) багатоманітним потребам, інтересам особистості, суспільства, держави. Якість освіти - це системна сукупність ієрархічно організованих соціально значимих істотних властивостей (характеристик, параметрів) освіти та її відповідності результату, процесу, системи в контексті її руху від «суспільства знань» до «суспільства інновацій». Якість освіти слід культивувати як сукупність інтелектуальних властивостей освітньої послуги, що забезпечує можливість задоволення комплексу потреб всебічного розвитку особистості (студента). Основні фактори, що визначають якість освіти та просування освіти до «суспільства інновацій»: 1) професорсько-викладацький склад; 2) навчально-методичне забезпечення; 3) матеріально-технічне забезпечення; 4) інтелектуальний

потенціал навчального закладу; 5) студенти і випускники; 6) гуманітарний фактор, направлений на формування нового світогляду, нової людини, нового суспільства [1, с. 69-78].

Для нас цікавим є досвід високорозвинутих країн, у яких найефективніше реалізується інститут якості освіти. У Великобританії склали рейтинг країн, у яких найкраще поставлена система якості освіти. Цей список очолила Фінляндія, за нею Південна Корея, на третьому місці Гонконг, четверте і п'яте місце зайняли Японія і Сінгапур. Як засвідчив аналіз, для підтримки ВНЗ потрібні не тільки фінансові затрати, але й покращення форм і методів навчання, нових освітніх технологій, нового освітнього середовища, нових комп'ютерних програм адаптивного навчання і адаптивного тестового контролю. Всі новації повинні сприяти покращенню електронних навчально-методичних комплексів, автоматизації самоконтролю і коригування знань. Для аналізу ВНЗ слід використати змістовні і якісні критерії: метричний аналіз результатів ВНЗ, врахування кількості і якості навчально-методичних матеріалів ВНЗ для абітурієнтів і студентів, популярності сайтів освітнього простору ВНЗ, його іміджу. Це важлива частина освітянської культури, на якій зараз тримаються світові рейтинги. Слід формувати нову освітянську культуру, яка б істотно впливала на проблему якості освіти. Потрібна наукова експертиза причин негативних наслідків модернізації освіти на пострадянському просторі, оволодіння тією аналітикою, завдяки якій можливо проаналізувати якість освіти як процесу, змісту і результату, використовуючи інформаційно-комунікативні технології [2, с.174-179]. На цьому з наголошують у процесі аналізу сучасних проблем української вищої освіти О. Базалук [14] та Д. Свириденко [15].

Крім необхідності коригування освітньо-політичного аспекту навчальної роботи, важливо враховувати і соціальні вимоги до системи якості освіти в контексті стратегії підвищення якості освіти як інноваційного розвитку суспільства, держави і особистості: 1) відповідність цілей і

результатів освіти сучасним соціальним очікуванням формування інноваційної особистості; 2) підготовка громадян, не тільки жити у громадянському суспільстві, але й формувати його; 3) консолідація суспільства, націленого на збереження єдиного соціокультурного простору, об'єктом і суб'єктом якого є людина з високим інтелектом та культурним розвитком; 4) забезпечення реальних можливостей молодих людей в отриманні повноцінної освіти як інтелектуального ресурсу соціуму; 5) ефективне використання людських, інформаційних, матеріальних, фінансових ресурсів в умовах обмежених фінансових можливостей держави, суспільства, ВНЗ; 6) підтримка міжнародного престижу України як держави з високим рівнем освіти, науки, культури та іміджу ВНЗ на міжнародній арені, формуючи філософію інформаційного суспільства та освіти для XXI століття [3, с.16-25].

Задача підвищення якості освіти еквівалентна задачі підвищення рівня компетентності персоналу, що працює в умовах інформаційного суспільства. Достатнім рівнем компетентності персоналу слід назвати такий рівень, який забезпечує розвиток поточних і перспективних інформаційних задач у діяльності організації. Комплексним механізмом стратегічного управління якістю освіти слід назвати сукупність політичних, законодавчих, економічних, мотиваційних, організаційних способів цілеспрямованого впливу суб'єктів освітнього процесу на процес вищої освіти, що забезпечують узгодження інтересу взаємодіючих сторін, об'єктів і суб'єктів управління в інтересах досягнення високого рівня якості освіти як освітнього імперативу XXI століття. Стратегія підвищення якості вищої освіти передбачає і координованість навчання і виховання, методик, технологій, організаційної культури вищої освіти, а також методів оцінки рівня компетентності спеціалістів. Слід врахувати, що освіта є елементом національної інноваційної системи як індикатор витребуваності висококомпетентного спеціаліста і його відповідності рівню цивілізованого

розвитку. Структурними елементами стратегії підвищення якості освіти слід врахувати і ряд інших важливих аспектів сучасної освіти: розширення соціальної доступності освіти, розвиток структури і співвідношення різних видів освіти. Одним із структурних елементів стратегії підвищення якості освіти слід назвати і удосконалення інформаційно-комунікативних відносин в освітянському середовищі, роблячи акцент на інформаційних технологіях в системі управління якістю освіти та нову інформаційну картину світу як соціокультурну реальність [4, с.573-578].

Методика розробки і реалізації стратегії підвищення якості освіти повинна створюватися колективними зусиллями професійних менеджерів процесу освіти, практиками, які працюють у сфері освіти та практиками бізнесу. Стратегія підвищення якості освіти є одночасно стратегією інноваційного розвитку держави, суспільства і особистості. Систему освіти, яка дає знання, не витребувані економікою, не слід вважати вірною. Країна повинна готувати спеціалістів у відповідності з вимогами свого розвитку, точніше, тих його секторів, з якими держава пов'язує очікування свого майбутнього. Щоб зрозуміти роль освіти в економіці, важливо побачити, як знання використовуються економікою, чи працюють вони після закінчення ВНЗ у відповідності з отриманими знаннями. Освіта, яка породжує суспільство, що базується на знаннях, являє його основний інтелектуальний ресурс, а для економіки знання, уміння та інтелект є головною виробничою силою суспільства та його інтелектуальним ресурсом. Вони дозволяють створювати додаткову вартість, що є основною метою економіки, саме тому розвинуті країни некваліфіковану працю виносять за межі держави або для її виконання запрошують громадян інших країн. Смісл інноваційної освіти як потенційного інтелектуального ресурсу держави орієнтується на пріоритети інноваційно-культурного розвитку, в основі якого світоглядні та загальнотеоретичні засади розвитку інформаційного суспільства [5, с.270-275].

Світовий тренд розвитку освітнього простору в умовах глобалізації, інформаційного суспільства та підвищення конкурентоспроможності ВНЗ – це збільшення осіб з вищою освітою, що потребують реформування не тільки інституту середньої школи, а й вищої освіти. Тому скорочення ВНЗ, яке мало місце в нашому освітянському середовищі, не є панацеєю підвищення якості освіти, тим більше – напрямом удосконалення феномену освіти. Модернізація економіки неможлива без модернізації системи вищої освіти, проте цілком очевидно, що розвиток економіки забезпечують у першу чергу інтелектуально-інформаційно-технічні та природничо-наукові науки та спеціалісти, необхідні для економіки, суспільства і культури інформаційного суспільства [6, с. 3-15].

Аналіз свідчить, що можуть бути виокремлені такі форми освітньої діяльності, як: 1) елітна освіта під керівництвом висококваліфікованих викладачів з акцентом на самоактуалізацію та розвиток творчих здібностей; 2) традиційна освіта»; 3) смарт-освіта на основі розвитку інформаційних технологій. Цілям підвищення якості освіти можуть слугувати: 1) сума знань та компетентностей, що забезпечують їх професійну компетентність; 2) методи нарощування знань у процесі самостійної роботи і навчання (у тому числі дистанційна освіта); 3) професійна організаційна культура у майбутній сфері діяльності; 4) індивідуалізація стилю ситуаційної поведінки майбутнього керівника, включаючи вміння публічного виступу, ділової дискусії; 5) методи професійної комунікації; 6) методи професійної самореалізації та самоактуалізації, направлені на формування креативно-інноваційної особистості. Всі ці елементи процесу освіти можуть бути реалізовані при умові достатнього рівня професіоналізму, мотивації, професорсько-викладацького складу і достатньо високій мотивації студентів ВНЗ у глобальному комунікативному суспільстві [7, с.550-575].

Експерти вважають, що поза залежності форм освіти (денна, заочна) оцінка якості освіти як головний мегатренд підвищення її

конкурентоспроможності включає наступні напрями досягнення якості освіти: 1) якість системи освіти; 2) якість освітнього процесу з врахуванням навчальної і виробничої практик; 3) якість результатів освітньої діяльності. Якість освіти залежить від ефективного управління навчальним процесом у ВНЗ. Дослідники виокремлюють основні функції мотивації студентів у процесі навчання: регулююча, що визначає ієрархію у виборі видів освітньої діяльності; 2) смислоутворююча функція мотивації, яка надає освітній діяльності певний особистісний смисл; 3) спрямовуюча, суть якої у виборі цілей, форм, видів і напрямків навчання; 4) спонукаюча, що формує активність студента у процесі навчання та формування його як об'єкта і суб'єкта інноваційної діяльності; 5) ноосферна, націлена на формування освіти як ноосферного процесу у глобальному комунікаційному суспільстві [8, с.340-345].

Головною задачею і методом якісної перебудови освіти є інтелектуалізація освіти, яка змінює якість основного субфрейму – освіти. До основних ознак інтелектуалізації освіти слід віднести – фундаменталізацію і універсалізацію, ноосферизацію і гуманізацію освіти, креатизацію та інформатизацію освіти, єдність освітнього та дослідницького процесів. Інтелект у XXI столітті є найвищою цінністю у розвитку всіх сфер суспільного життя, головна задача якого перейти зі «стану-для-себе» до «стану-для Біосфери-Землі-Космосу» і стати ноосферно-інформаційною освітою, в основі якої інформаційно-семіотичні виміри інформації як головного тренду інформаційного суспільства [9, с.57-67]. Освіта набуває нової функції – ноосферної, чого не було в освітніх парадигмах минулого. Ноосферна освіта розширює простір культури особистості за рахунок свого інноваційно-творчо-креативного потенціалу, розвитку інтелектуальних інформаційних технологій, удосконалення інтелектуальних технологій. Одним з напрямків якісної перебудови освіти є його комп'ютеризація, що сприяє підвищенню загальної інформаційної культури особистості, базується

на інформаційно-комунікативних технологіях та виходить з інформаційно-комунікаційної парадигми освіти, в основі якої когнітивно-комунікативні виміри ідеології інформаційного суспільства, - як відмічає М. Кириченко [10, с. 137-141].

Нами поставлена задача - проаналізувати проблеми освіти в контексті еволюції суспільства від інформаційного до «суспільства інновацій». Відмітимо, що саме інновації, інноваційна особистість, інноваційна освіта, інноваційна діяльність є засадничими при формуванні «суспільства інновацій». Модернізація вітчизняної економіки потребує саме такого роду суспільства, щоб держава, освіта, особистість стали конкурентоспроможними, базувалися на інтелектуальному ресурсі. Інноваційний розвиток суспільства і держави базується на упровадженні нової техніки передових технологій в економіку, так як сутність інновацій не вичерпується тільки технічними чи технологічними характеристиками, а має культурологічну природу. Основні результати досліджень з питань дослідження освіти в інформаційному соціумі свідчать, що інноваційний розвиток має соціокультурну природу, а на практиці означає, що в управлінській діяльності ця вимога виходить за межі чисто економічної чи суто технологічної діяльності та економічних механізмів і відіграє роль ресурсної бази та підтримки інформаційної освіти [11, с. 266-278].

На нашу думку, інститут освіти як соціоінститут, що формує інноваційну особистість, повинен культивувати формування інноваційної діяльності та особистості, яка включає в себе всю сукупність відносин – економічних, політичних, освітянських, організаційних, фінансових та інших. Це свідчить про те, що культивування такого роду суспільства визначає інновацію та інноваційну особистість в системі вищої школи як культуротворчість. Це означає, що модернізація вітчизняної економіки буде успішною тільки тоді, коли вона буде враховувати не тільки знання, інтелектуально-технологічну компоненту, але й гуманітарну,

культуротворчу, пов'язану з культивуванням цінностей в контексті «археології ноосферної освіти» [12, с.267-278]. Держава, яка стала на шлях інноваційного розвитку, повинна враховувати реформи у розвитку інвестицій, оподаткування, менеджменту, маркетингу, освіти, науки, культури. Ключовим фактором у культивуванні інновацій та їх упровадження в життя є їх культуротворча природа та спрямованість, а це означає, що інновація виступає елементом культури, яка може розглядатися як система, що розвивається. Інновацію слід розглядати як головний механізм інтелектуальної діяльності та розвитку людиновимірних систем, що базуються на інтелектуальному ресурсі та потребують розвитку інтелектуального права та захисту інтелектуальної власності. Саме тому вчені дотримуються думки, що стратегія інноваційного розвитку суспільства, держави і особистості вимагає культуротворчого ресурсу і розглядається не просто як господарська діяльність, а як основний вид культуротворчості, у якому гармонійно інтегровані потенційні можливості науки, освіти, бізнесу, технологій, що радикально трансформують соціальні (культурні) відносини [13, с.164-176].

Висновки. Узагальнення отриманих результатів приводить до висновків, що підвищення якості освіти – це цілеспрямована діяльність ВНЗ щодо оволодіння студентами системою знань та вмінь, що формують ідеали, цінності, світоглядні позиції у процесі оволодіння освітою. Концептуальна парадигма якості освіти виділяє цілі, зміст, засоби, методи, форми, механізми реалізації, тобто виконує інструментальну функцію освіти.

Якість освіти направлена на модернізацію освітньо-культурного освітянського простору, формування знань як основи інтелектуального розвитку людини. Якість освіти - це специфічна категорія, що включає суб'єкт-суб'єктні відносини, націлені на пошуки можливостей отримання стійких знань.

З однієї сторони, ВНЗ повинні враховувати тенденції глобального розвитку, вибуховий розвиток інформаційних технологій, але для цього потрібно постійно оновлювати зміст вищої освіти. З іншої, - освіта є сферою, яка може покращитися тільки в результаті сумісних і паритетних зусиль всіх, хто навчається, педагогів, професорсько-викладацького складу ВНЗ, а також зацікавлених суспільних і професійних організацій, держави, громадського суспільства. Такого широкого консенсусу у питаннях підвищення якості освіти у нас не було ніколи, а це є істотна ознака для вирішення проблем якості освіти.

Нова парадигма якості освіти в інформаційному суспільстві базується на інноваціях в освітній діяльності педагога, нових методах трансляції знань, використанні інноваційних методик, досягнення нового рівня неперервної освіти. Формування інновацій в педагогічній діяльності пов'язано з підвищенням якості освіти, що є стратегією держави, суспільства, особистості.

Список використаних джерел

1. Воронкова, ВГ. 2013, 'Формирование нового мировоззрения, нового человека, нового общества будущего', *Антропологічні виміри філософських досліджень*, № 3, с. 69–78.
2. Воронкова, ВГ. 2015, 'Інтернет як глобальна тенденція розвитку інформаційного суспільства', *Гілея*. Вип. 93 (2). с. 174–179.
3. Данильян, ОГ. 2014, 'Інформаційне суспільство: морально-етичний дискурс', *Інформація і право*, №1 (10), с. 16–25.
4. Данильян, ОГ. 2013, 'Інформаційна картина світу як соціокультурна реальність', *Гілея*, Вип. 70 (№3), с. 573–578.
5. Дзьобань, ОП. 2013, 'Філософія інформаційного права: світоглядні й загальнотеоретичні засади: монографія', *Харків: Майдан*, 360 с.
6. Дзьобань, ОП & Кальницький, ЕА. 2013, 'Зародження концептуальних підходів до розуміння сутності і специфіки інформаційного суспільства', *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія : Філософія, філософія права, політологія, соціологія, Вип. 5 (19), с. 3–15.
7. Кастельс, М. 2000, 'Информационная эпоха: экономика, общество и культура: монографія', *Москва: Высшая школа экономики*, 608 с.
8. Лазаревич, АА. 2008, 'Глобальное коммуникационное общество: монографія', *Минск: Беларуская наука*, 350 с.
9. Кириченко, МО. 2017, 'Інформаційно-семіотичні виміри інформації як головного тренду інформаційного суспільства', *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*, Вип. 68, с. 57–67.

10. Кириченко, МО. 2016, 'Концептуалізація когнітивно-комунікативних вимірів ідеології інформаційного суспільства у гуманітарно-науковому дискурсі XXI століття: методологія дослідження', *Гілея*, Вип. 116 (1), с. 137–141.
11. Максименюк, МЮ. 2016, 'Інформаційно-комунікативне суспільство як різновид складної соціальної системи і взаємодії', *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*, Вип. 66, с. 266–278.
12. Соснін, ОВ, Воронкова, ВГ & Нікітенко В.О. та ін. 2017, 'Інформаційно-комунікативний менеджмент: зарубіжний та вітчизняний досвід: навч. посіб.', *Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського*, 316 с.
13. Соснін, ОВ. 2016, 'Проблеми зростаючої ролі інформаційно-комунікаційної функції держави в умовах інформаційного суспільства та шляхи їх вирішення', *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. Запоріжжя, Вип.65, с. 164–176.
14. Bazaluk, O. 2015, 'Postmodernism: philosophy of education', *Future Human Image*, Vol. 5, 9-22.
15. Svyrydenko, D. 2017, 'Divided Universities: The Postcolonial Experience of Contemporary Ukrainian Higher Education', *Future Human Image*, Vol. 7, p. 128-134.

References

1. Voronkova, VG. 2013, 'Formirovaniye novogo mirovozzreniya, novogo cheloveka, novogo obshchestva budushchego (Formation of new worldview, new human, new future society)', *Anthropological dimensions of philosophical research*, No. 3, p. 69–78.
2. Voronkova, VG. 2015, 'Internet yak hlobal'na tendentsiya rozvytku informatsiynoho suspil'stva (Internet as a global trend of development of the information society)', *Gileya*. Issue. 93 (2), p. 174–179.
3. Danyl'yan, OG. 2014, 'Informatsiynе suspil'stvo: moral'no-etychnyy dyskurs (Informational society: moral and ethic discourse)', *Informatsiya i pravo*, №1 (10), p. 16–25.
4. Danyl'yan, OG. 2013, 'Informatsiyna kartyna svitu yak sotsiokul'turna real'nist (Information picture of the world as socio-cultural reality)', *Gileya*, Issue 70 (№3), p. 573–578.
5. Dzioban', OP. 2013, 'Filosofiya informatsiynoho prava: svitohlyadni y zahal'noteoretychni zasady: monohrafiya (Philosophy of information law: philosophical and general theoretical foundations: monograph)', *Kharkiv: Maydan*, 360 p.
6. Dzioban', OP & Kal'nyts'kyy, EA. 2013, 'Zarodzhennya kontseptual'nykh pidkhodiv do rozuminnya sutnosti i spetsyfyky informatsiynoho suspil'stva (The Origin of Conceptual Approaches to Understanding the Essence and Specificity of the Information Society)', *Visnyk Natsional'noho universytetu «Yurydychna akademiya Ukrayiny imeni Yaroslava Mudroho»*. Seriya: *Filosofiya, filosofiya prava, politolohiya, sotsiolohiya*, Issue. 5 (19), p. 3–15.
7. Kastels, M. 2000, 'Informatsionnaya epokha: ekonomika, obshchestvo i kul'tura: monografiya (Information Age: Economics, Society and Culture: Monograph)', *Moskva: Vysshaya shkola ekonomiki*, 608 p.
8. Lazarevich, AA. 2008, 'Global'noye kommunikatsionnoye obshchestvo: monografiya (Global Communication Society: Monograph)', *Minsk: Belarusskaya nauka*, 350 p.
9. Kyrychenko, MO. 2017, 'Informatsiyno-semiotychni vymiry informatsiyi yak holovnoho trendu informatsiynoho suspil'stva (Informational and Semiotic Measurements of Information as the Main Trend of the Information Society)', *Humanitarnyy visnyk Zaporiz'koyi derzhavnoyi inzhenernoyi akademiyi*, Issue 68, p. 57–67.
10. Kyrychenko, MO. 2016, 'Kontseptualizatsiya kohnityvno-komunikatyvnykh vymiriv ideolohiyi informatsiynoho suspil'stva u humanitarno-naukovomu dyskursi XXI stolittya: metodolohiya doslidzhennya (Conceptualization of cognitive-communicative dimensions of the

ideology of the information society in the humanities and the scientific discourse of the 21st century: methodology research)", *Gileya*, Issue 116 (1), p. 137–141.

11. Maksymenyuk, MYu & Nikitenko, V.A. 2016, 'Informatsiyno-komunikatyvne suspil'stvo yak riznovyd skladnoyi sotsial'noyi systemy i vzayemodiyi (Information and communicative society as a kind of complex social systems and interaction)', *Humanitarnyy visnyk Zaporiz'koyi derzhavnoyi inzhenernoyi akademiyi*, Issue 66, p. 266–278.

12. Sosnin, OV, Voronkova, VH & Nikitenko V. ta in. 2017, 'Informatsiyno-komunikatyvnyy menedzhment: zarubizhnyy ta vitchyznyanyy dosvid: navch. posib. (Informational and communicative management: foreign and domestic experience)', *Kyiv: KPI im. Ihorya Sikors'koho*, 316 p.

13. Sosnin, OV. 2016, 'Problemy zrostayuchoyi roli informatsiyno-komunikatsiynoyi funktsiyi derzhavy v umovakh informatsiynoho suspil'stva ta shlyakhy yikh vyrishennya (Problems of increasing the role of information and communication functions of the State in terms of the information society and the ways of their solution)', *Humanitarnyy visnyk Zaporiz'koyi derzhavnoyi inzhenernoyi akademiyi. Zaporizhzhya*, Issue 65, p. 164–176.

14. Bazaluk, O. 2015, 'Postmodernism: philosophy of education', *Future Human Image*, Vol. 5, 9-22.

15. Svyrydenko, D. 2017, 'Divided Universities: The Postcolonial Experience of Contemporary Ukrainian Higher Education', *Future Human Image*, Vol. 7, p. 128-134.

УДК 31.011-057.8

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА В КОНЦЕПЦІЇ LIFELONG LEARNING

NON-FORMAL EDUCATION IN THE CONCEPT OF LIFELONG LEARNING

О.П.Кивлюк

Актуальність дослідження.
В умовах розвитку інформаційного суспільства, масового впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, збільшення об'єму інформаційних потоків, скорочення життєвого циклу знань, підвищення вимог до професійних характеристик особистості, швидкоплинності соціальних змін і т.д. освіта втрачає свій базовий одноразовий характер і набуває властивостей послідовного, системного, безперервного процесу.

Постановка проблеми. Чи можна вважати неформальну освіту в межах поняття перманентної освіти такою, яка б відповідала сучасному компетентнісному

Urgency of the research.
Under the conditions of information society development, mass introduction of information and communication technologies, increase of information flows volume, reduction of knowledge life cycle, increase of requirements to professional characteristics of an individual, transience of social change, etc. education is losing its underlying one-time nature and is acquiring the properties of a consistent, systematic, continuous process.

Target setting. *Can we consider non-formal education within the framework of the concept of lifelong learning the one that will meet the modern competence approach to*